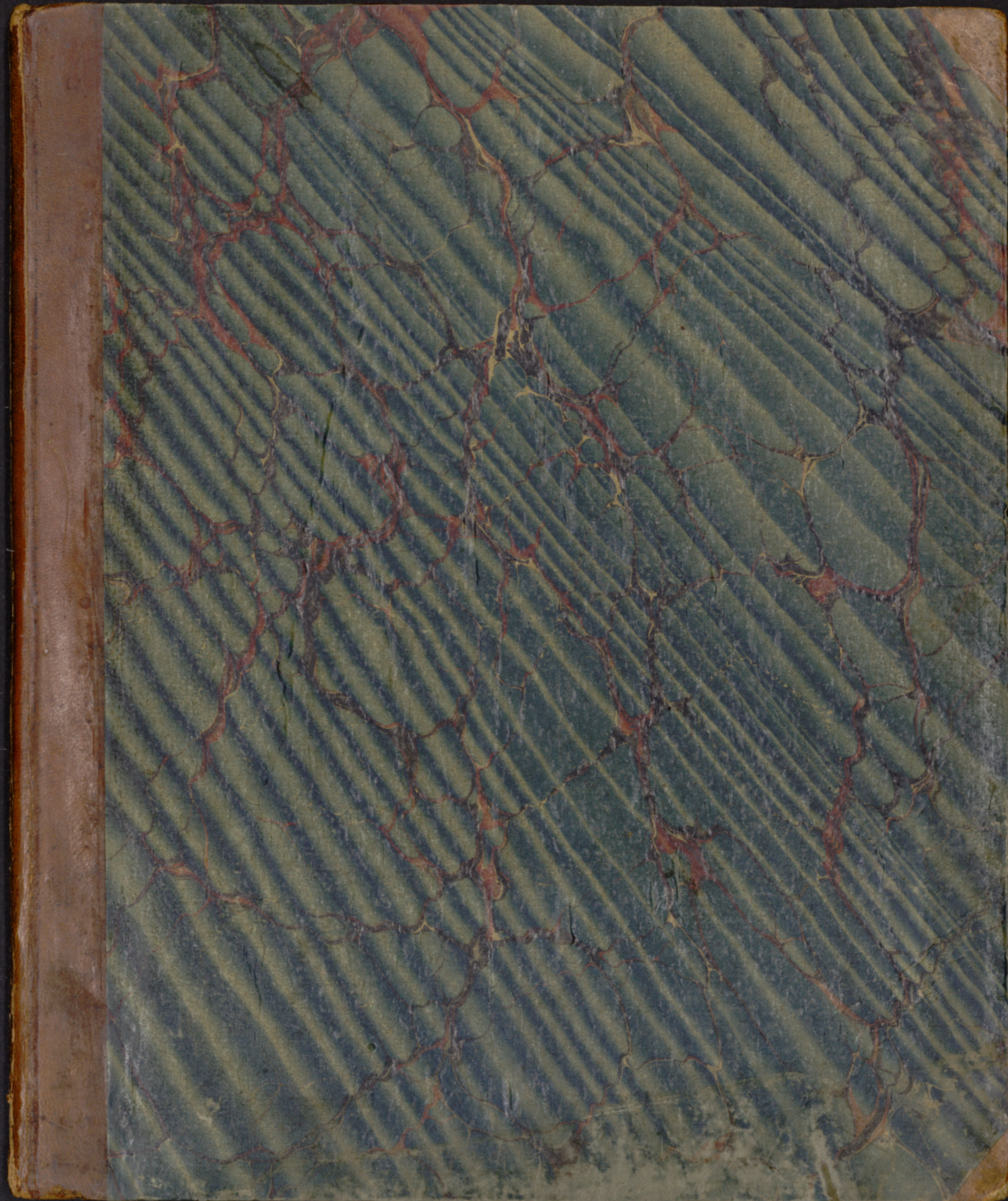

1549

A

Underviisningsplan

for

Trondhjems lærde Skole.

A

Skolens Bestemmelse og Underviisnings Gang i Almindelighed

Som almeenforberedende (altsaa det hele Menneske omfattende) og til den academiske Dannelse sig nöie sluttende Anstalt har Skolen til Maal, deels vedm methodisk Uddannelse af de intellectuelle Evner i Almindelighed og af den egentlige Tænke-Evne i Særdelshed, deels ved Vækkelse og Befastelse af en christelig-religiös Sands at lægge en solid Grundvold for Udviklingen af det höiere aandelige Liv, og derved bidrage til at sikre Staten en i Christendommens Aand fremskridende og i Livet kraftigt indgribende Repræsentation af dens mere ideale Interesser. Skolen bestaaer af fem subordinerede Classer, af hvilke enhver har sit nöie begrændsende Lære-Pensum. Disse 5 Classer fordeles paa tre Dannelsestrin saaledes, at 1ste eller nederste Classe udgjör det nederste Dannelstrin, 2den og 3die Classe det midlere, og 4de med 5te Classe det överste Dannelstrin. Underviisningen indrettes saaledes, at Skolens Cursus indtil 3die Classe inclusive kan tjene som et almeen forberende Cursus for enhver senere Retning af den

höiere Dannelse (saavel den borgerlige, som den academiske); men med 4de Classe indtræder den positive Retning af Skolen, som lærd- eller academisk Forberedelsesanstalt. Cursus for enhver af de 5 Classer bestemmes saaledes:

For 1ste Classe toaarigt; for 2den og 3die Classe eetaarigt og for 4de og 5te Classe toaarigt. Saaledes vil et fuldstændigt Skolecursus ordentligviis omfatte en Tid af 8 aar, - (: i Almindelighed, ifölge de gjeldende Bestemmelser Alderen fra det 10de til det 18de Aar)

B

Skolens Underviisnings-Cyklus, samt hvertenkelt Fags Betydning, Maal og Methode gjennem samtlige Classer.

Skolens faste Underviisnings gjenstande ere:

1. Religion
2, Sprog, nemlig:
   a, det norske
   b, det latinske
   c, det græske
   d, det tydske
   e, det franske
3 Videnskaber, nemlig:
   a, Mathematik
   b, Historie

c, Geographie

d, Classisk Aldertoms videnskab

4) Techniske Færdigheder, nemlig:

a, Skjønskrivning

b, Gymnastik

Hertil kommer, som overordentlig Undervüsnings gjenstand,

Hebraisk

1. Religion

A. Almindelige Grundsætninger.

En paa fortroligt umiddelbart Bekjendtskab med den hellige Skrift bygget Christendoms Kundskab, og en Stræben fra Lærerens Side efter at gjøre denne Kundskab frugtbringende for det christelige Liv bør være Hovedformaalet og Hovedsagen ved Religions Undervüsningen.

For en almindelig Mangel ved Religions Undervüsningen maa det ansees, at denne mere dreiede sig om et vilkaarligen uddraget compendium af Bibelen end indförer Disciplen i et fortroligt Kjendskab til denne hellige Kilde selv.

I de nedre Classer (1ste til 3die) skal det historiske Element mest fremhæves,

dog med practisk Anvendelse paa Livet.
I de övre Classer bör fôrst paa en positiv Maade det dogmatisk-moralske Element fremtræde. — Nækt et fortroligt Bekjendtskab med den hellige Skrift selv, vil ogsaa en Samling af indenadlærte kraftige aandelige Sange være en Skat, der i det senere Livs mere alvorsfulde Dage vil yde sit Nytte. Endelig er det saare önskeligt, om Slutstenen af Religionsunderviisningen kunde dannes af en kort og simpel Oversigt over den christne Kirkes Historie, samt dertil föies en synoptisk Oversigt over den hele hellige Skrifts og hver enkelt Bogs Indhold og Historie, hvilken sidste tillige bör indbefatte de medvirkende temporaire og locale Omstændigheder.

B Speciellere Bestemmelser

Nederste Dannelsestrin (1ste Classe)

Maalet for Religionsunderviisningen paa dette Trin er at bibringe Disciplene et nogenledes fortroligt Bekjendtskab med de vigtigste Afsnit af det gamle Testamentes historiske Böger. Dette skeer ved umiddelbar Læsning af dertil udvalgte Stykker af Bibelen selv — Disciplene oplæse paa Skolen hver sit Stykke, og Læreren gjör dem det Læste fortroligt paa en catechiserende Maade, samt stræber ogsaa at anvende det saaledes Læste paa

Tilfælder af Börnenes egen Livssphære.
Det saaledes paa Skolen Gjennemgaaede efterlæses af Disciplene hjemme, saavel i det mindste af de Ældre, i Bibelen selv, som i Herslebs mindre Bibelshistorie.
Naar der i næste Time pröves, hvorvidt det Læste er rigtig forstaaet og lært, bör saavidt muligt paasees, at Disciplene stedse benytte sig af Bibelens egne ligesaa simple som skiönne Udtryk. Ved Siden af det paa denne Maade Gjennemgaaede lære Disciplene af Luthers lille Catechismus den förste Part (om Loven). Foruden denne egentlige Religionsunderviisning læres til bestemte Tider aandelige Sange udenad, udvalgte deels med Hensyn til det til enhver Tid af Bibelen Gjennemgaaede, deels med Hensyn til den christne Kirkes Höitider. En uafvigelig Regel bör det være, at de lærte Vers eller Sange fremsiges af Disciplene med den sömmelige Andagt og med nogenlunde rigtigt Udtryk.

b) Middlere Dannelsestrin (2den og 3die Classe)

Paa dette Trin er Maalet for Underviisningen et nogenlunde fortroligt og for Börnenes Hjerter frugtbringende Kjendskab til det Historiske af det nye Testamente, saaledes som det indeholdes i Evangelierne og Apostlernes Gjerninger. Til denne Ende

gjennemgaaes her Mathæus, Marcus og Lucas med hovedsagenligt Hensyn til Jesu Liv, samt Apostlernes Gjerninger, i det hele taget paa samme Maade som paa det nederste Dannelsestrin, dog saaledes at Disciplene her – uden noget understøttende compendium – stedse efterlæse det Gjennemgaaede i Bibelen selv, saavidt at de til næste Lections kunne godtgjøre, at have tilegnet sig Hovedindholdet af det betræffende Stykke, hvorved ligesom hist Bibelens egne Udtryk stedse saavidt muligt bör bibeholdes. Ligesom paa dette Trin en mere directe Anvendelse af det Læste bör forberede det paa det överste Trin indtrædende dogmatisk-moralske Element, saaledes læses ogsaa de i denne Henseende allerrigtigste Bibelsteder saavelsom det af Catechismen Resterende udenad.

Med Memoreren af aandelige Sange fortsættes ogsaa dette Trin.

c) Överste Dannelses Trin (4de og 5te Classe)

Paa dette Trin er Maalet for Religions-undervisningen ikke alene et fortroligt Bekjendtskab med den hellige Skrifts Hovedböger i deres fulde Udstrækning og med dens hele Oeconomie, men ogsaa en sig mere til det Videnskabelige nærmende

Oversigt over sammes dogmatiske Element.
Religionsunderviisningen fordeles paa dette Trins 2den Classe saaledes at i 4de Classe (toaarigt Cursus) gjennemgaaes et efter Vanskeligheden ordnet Udvalg af det nye Testamentes Breve, hvorhos tillige gjennemgaaes af Stenersens Lærebog fra 8de Cap. (§ 73) af den naturlige Religion samt hele den aabenbarede; i 5te (toaarigt Cursus) derimod gjennemgaaes Johannes Evangelium, samt desuden enten et af Epistlerne eller et andet Evangelium i Grundsproget, og af Stenersens Lærebog først den naturlige Religion og derefter den hele Lærebog. – Slutningen i dette Cursus gjöres med den under Litr A, nævnte Oversigt over Bibelens Oeconomie og Historie, saavelsom en kort Oversigt over den christne Kirkes Historie, enhver af disse Oversigter skiftesviis hvert Aar. Som en Repetition af de i de foregaaende Classer i Bibelen selv læste historiske Afsnit benyttes her i særegne Timer Herslebs store Lærebog i Bibelhistorien.

C. Transitoriske Bestemmelser angaaende Methodens Indförelse

Ovenstaaende Methode indtræder i 1ste og 2den Classe strax, i 3die Skoleaaret

$18\frac{39}{40}$, i 4de Classe strax og i 5te tildeels strax.

2 Sprog.

a) Det norske Sprog.

A. Almindelige Grundsætninger.

Ikke alene som det egentlige Medium for al vor aandelig Virksomhed og som den aldeles uundværlige Betingelse for hvilkensomhelst Retning af det videnskabelige og borgerlige Liv at kunne virke med Held, men ogsaa som det hensigtmæssigste deels Fundament, deels Understøttelsmiddel for al videre Sprogdannelse indtager Modersmaalet en saare vigtig, for ikke at sige den vigtigste, Plads blandt den lærde Skoles Underviisningsgjenstande. Underviisningen i Modersmaalet har en ligesaa vanskelig som omfattende Opgave at løse. Den skal foruden en grundig og bevidst Kundskab i Modersmaalet tillige give Disciplen Færdighed i med Correcthed, Klarhed og Smag at betjene sig deraf til skriftligt og mundtligt Udtryk af sine Tanker og Følelser og vække og udvikle hans productive Kraft.

Tanken og Sproget ere paa dets

Uadskilleligste forbundne med hinanden.
Dette er intet Andet end hiins Fremtræden
i Sandseverdenen. Ingen hensigtsmæssig
Underviisning i et rigtigt og skjønt Sprog
er tænkelig, uden at den grunder sig paa
og henter sin Kraft fra en hensigtsmæssig
Underviisning i at tænke rigtigt, og
omvendt: intet Hjelpemiddel for
Underviisningen i at tænke rigtigt er
saa virksomt som en bestandig Øvelse
i og Tilvænnelse til et correct og klart
mundtligt og skriftligt Udtryk. Skal
altsaa Maalet for Underviisningen i
Modersmaalet ikke aldeles forfeiles, da
maa den begrunde sig paa den omhyggeligste
Omsorg for, at Disciplen fra første
Begyndelse af tilvænnes til en klar og
skarp Tænkning og til at fremsætte
sine Tanker i et correct og skjønt Sprog,
begge Dele naturligviis i Forhold til
hans Alder og Standpunkt. Som det
Element, hvori den hele Skoleunder-
-viisning bevæger sig, baade fordrer og
tilsteder Modersmaalet, at en saadan
Omsorg strækker sig over alle Underviisnings-
-gjenstande uden Undtagelse. Paasees det
saaledes med Omhyggelighed, at Disciplen
saavidt muligt aldrig gjør sig skyldig
i nogen skjødesløs Forholden af sit
Modersmaal eller i nogen uklar Forestilling

eller Tanke, men stedse fremsætter det klart Anskuede og det rigtigt Tænkte i et passende correct Udtryk, da vil, om ikke det Meste, saa dog sikkerlig saare meget være vundet for denne Underviisning og uden dette vil en særskilt Underviisning heri aldrig naae sit Maal; meget mere vil denne i Disciplenes Öine paalægge deres Sprog og deres Tanke en Lænke, som de med desto större Glæde afryste i de övrige Lectioner.

Men foruden dette almindelige Hensyn til Modersmaalet udfordrer Omfanget og Vanskelighede af den Opgave, der skal löses, ogsaa en temmelig omfattende directe Underviisning. Denne deler sig i to Elementer. 1.) Stoffets Opfattelse 2.) dets Forarbeidelse og Anvendelse. Vistnok bör begge disse Elementer gaae jevnsides igjennem det hele Skolecursus, men da det nederste Dannelsestrin overhovedet mere fremstiller den opfattende Alder, det överste derimod den mere productive, saa vil det förste Element paa hint, det andet derimod paa dette være det fremherskende.

Underviisningen i Modersmaalet dreier sig, forsaavidt som det opfattende Element angaaer, især med Grammatik

og Lecture, hvad det anvendende derimod angaaer, om praktisk i skriftligt og mundtligt Udtryk.
Den grammatiske Underviisning i Modersmaalet bör gaae ud fra den Grundsætning, at Opmærksomheden först rettes paa Tanken og Begrebet som dens Grundlag, dernæst paa de Tanken og Begreberne tilsvarende Sprogformer. Deis Maal skal være at bringe Discipelens Aand til paa en saadan Maade at bearbeide det saa at sige raae Sprogstof, den allerede er i Besiddelse af, at dette kan afgive et passende Stof til deri at erkjende de enkelte Sproglove. Begynderen henledes derfor först og fremst til at opfatte og forstaae Modersmaalet i det Grund-forhold, og til den Ende i Sætningen lære at adskille de forskjellige Forhold af denne, og i de forskjellige Sætnings-forholde igjen de forskjellige Begreber.
Först naar saaledes Sprogets Grundforholde ere ham tilstrækkelig bekjendte, gjöres han bekjendt med de forskjellige Former, under hvilke hine ham nu bekjendte Grundforholde fremtræde. Den grammatiske Under-viisning begynder altsaa med den enkelte Sætning. I denne læres

1)

Disciplen at kjende de enkelte Deles
Betydning af deres Function i samme.
Derpaa skrides til den sammensatte
Sætning og Perioden. Först paa
denne Lære om Sætningens og dens
forskjellige Arter følger Formlæren.
Ved denne hovedsagelig af Becker
anbefalede Methode undgaaes den
Mislighed, som ellers almindeligviis
er forbunden med den elementaire
Underviisning i Modersmaalets
Grammatik, at Disciplen tvinges
til en mechanisk Opfatten af Formers,
hvis Betydning endnu i Virkeligheden
ikke er ham bekjendt, uagtet de
paa Grund af hans umiddelbare
Kundskab i Modersmaalet forekomme
ham bekjendte, og det i den Grad, at
den egentlige Læren af samme synes
ham saa unødvendig, at han uden
tilbörlig Opmærksomhed deeltager i
Underviisningen heri. Som allerede
i Anledning af Underviisningen i
Latin bemærket, bör i Elementarclassene
Underviisningen i Modersmaalet og
i det nævnte Sprog sættes i den nöiest
muelige Forbindelse, saa at hiin
stedse forbereder for denne.

Med Hensyn paa de praktiske Øvelser,
da dreie disse sig i de nedre Classer deels om
Orthographie, deels om Analyseren og Construeren
af gradviis efter deres Vanskelighed ordnede Sætninger.
Paa det midlere Dannelstrin udvide disse
Øvelser sig til mundtligt og skriftligt Foredrag
af læste eller hørte passende Smaastykker,
saasom Fortællinger og deslige, eller de bestaae
i Opfattelse af Beskrivelser, Breve og deslige
af opgivet Indhold, hvormed bør forbindes
den overordentlig nyttige Øvelse i at oversætte
skriftligt fra fremmede Sprog navnlig Latin.
Med Hensyn til de frie Foredrag, saavel
skriftlige som mundtlige, gjælder det som
uafvigelig Grundregel, at der aldrig opgives
Disciplene Themata, som, fordi deres
Behandling overstiger hans Evne enten
med Hensyn til Tanke eller Sprog, kun
tjene deels til at lamme hans Kraft og fylde
ham med Modløshed, deels til at fremkalde
en Smnestig, i liden eller ingen Forbindelse
med Sagen selv staaende Behandling.
Det Vigtigste i denne Henseende vil udvirkes
ved saadanne Øvelser, hvor Ideerne ere givne
og hvor det kun kommer an paa at ordne
Tankegangen f. Ex.: udtogsvise Frem-
stillinger af et i Historiens udførligere
behandlet Emne o. s. v. Og bør i øverste
Classe, hvor ikke alene en vis Grad af
Aandsmodenhed, men ogsaa en tilstrækkelig

Færdighed i Sprogets Behandling med Rette bör forudsættes, ogsaa af og til Afhandlinger over mere abstracte Gjenstande forekomme. Imidlertid bör stedse i disse Övelser passes at en nöiagtig Disposition af det opgivne Thema udarbeides og af Læreren gjennemsees og rettes, förend der skrides til den videre Udförelse.

Saavel overhovedet som navnligen i en Tid som vor, da de almene Anliggender mere og mere blive Gjenstand for fælles offentlig og det meest mundtlig Beraadslagning, maa det ansees for en vigtig Opgave for Skolen at stræbe hen til, at det levende Ord, som længe nok har ligt i Pennens Lænke, igjen indtræder i sine Rettigheder. Övelser i mundtligt frit Foredrag, forbundet med hensigtsmæssigen fremskridende Declamationsövelser, synes derfor i det mindste i den överste Classe at burde udgjöre en integrerende Deel af Underviisningen i Modersmaalet.

B. Speciellere Bestemmelser.

a, Nederste Dannelsestrin

Paa dette Trin gjennemgaaes det Væsentligste af Læren om Sætningen og dernæst Formlæren efter "Praktische Sprachdenklehre für

Volksschulen und Elementarclassen der Gymnasial- und Realanstalten nach Beckers Ansichten, bearbeitet von R. F. Wurst Reutlingen 1836"
Hermed forbindes som ovenanført hyppige praktiske Övelser efter den i ovennævnte Læsebog givne Veiledning saavelsom Indenadslæsning i Grøgaards Læsebog; Övelser i Retskrivning gaae Haand i Haand med den övrige Underviisning.

b, Midlere Dannelsestrin.

Den grammatiske Underviisning i dette Trins förste Afdeling (: 2den Classe) omfatter det fra 1ste Classe Resterende af Sætnings- og Formlæren.
De praktiske Övelser fortsættes i Retskrivning, men udvide sig forövrigt til skriftlig eller mundtlig Gjengivelse af smaa Fortællinger o.s.v. Som forberedende Övelser for den senere indtrædende Declamation foretages i denne Classe Indenadslæsning i en dertil passende Chrestomathie, hvorved Disciplene tilholdes ikke alene til rigtig og logisk, men ogsaa udtryksfuld Oplæsning.
I 3die Classe tilsigtes ved den grammatiske Underviisning et saavidt muligt fuldstændigt Bekjendtskab med Modersmaalets Syntax, hvortil indtil videre benyttes

Hansens Grammatik, Læseövelserne fortsættes med stadigt Hensyn til en en rigtig Declamation, og som skriftlige Övelser indtræde her Udarbeidelsen af Breve, Beskrivelser o. sv. over givne Gjenstande af Disciplenes Sphære.

c, Överste Dannelsestrin.

Det theoretiske Element af Undervisningen i Modersmaalet dreier sig her om Rhetoriken, det praktiske deels om frie skriftlige Afhandlinger, deels i 5te Classe om Övelser i mundtlig Foredrag. I 4de Classe gjennemgaaes af en Lærebog i Rhetoriken, for Tiden Rosteds. Hermed forbindes Læsning i Platous Chrestomathie, hvorved gjöres Opmerksom paa Talens forskjellige Arter. I denne Classe indtræde egentlige Declamationsövelser, ved hvilke ogsaa praeses en passende fri Anstand. Ved de skriftlige Övelser begynde her Fordring til egen Opfindelse mere at fremtræde, hvorved det Overveiende her endnu stedse bör være en rigtig Anordning af det Givne eller Bekjendte, i hvilken Henseende snart

videre udførte og motiverede, snart uddrags-
-vis fremstillede Skildringer af historisk
mærkværdige Personer eller Begivenheder
især bør forekomme.
I 5te Classe fortsættes med den theoretiske
Underviisning i Rhetoriken og den dermed
forbundne Læsning. De praktiske
Øvelser gaae her over til frie Afhandlinger
over mere dog ikke altfor abstracte Materier,
ved hvilke det stedse iagttages, at
Dispositionen, som ovenfor anført,
udarbeides og af Læreren rettes før den
egentlige Udførelse af Themaet.
Afvexlende med disse skriftlige anstilles
ogsaa mundtlige Øvelser i frit Foredrag.
Læreren opgiver enhver Discipel efter
Tour flere lette Themata, helst saadanne
som staae i Forbindelse med Skoleunderviis-
-ningen overhovedet, af hvilke denne selv
udvælger et til Behandling. Med sidstnævnte
Øvelser forbindes ogsaa en Art Disputeer-
-øvelser, idet man paalægger et Par
af de andre Disciple efter endt Foredrag
at fremsætte og bevise deres Ankeposter.

b. Det latinske Sprog

A. Almindelige Grundsætninger

Studiet af den romerske Alderdom og det
romerske Sprog indtager en overordentlig

vigtig Plads i Skolens Undervisningscyklus, og det ikke alene formedelst dets historiske Betydning, idet man ikke paa anden Maade sættes istand til med en saadan selvstændig Indsigt at orientere sig i den nyere europæiske Cultur, som det nödvendigvis udkræves af den lærde Skoles Bestemmelse, end ved en hensigtmæssig umiddelbar Indförelse i den Verden selv, der udgjör Grundvolden for samme, men ogsaa formedelst den gjennem alle Tiders Erfaring til Evidents godtgjorte overveiende Indflydelse, som dette Studium, rigtigen drevet, udövers paa de intellectuelle Kræfters Udvikling og Skærpelse, og derved paa den Aandens formale Uddannelse i enhver Retning, som bör være Skoleopdragelsens vigtigste og meest umiddelbare Maal, betragtet fra dens intellectuelle Side.

Fast mere end ved noget andet Fag, afhænger imidlertid en heldig Fremgang af dette Studium, og af det classiske Studium overhovedet af Methodens Beskaffenhed! Maalet for dette Studium er i vor Tid ikke ganske det samme, som i Forfædrenes Dage. Eet Element var tilstede for disse, som ikke længer er forhaanden for os. Det latinske Sprog har for Størstedelen

tabt sin Betydning som den lærde Verdens Communicationsmiddel. Allerede af denne Forskjellighed i Maal betinges en Forskjellighed i Methoden.

Denne bör og skal ikke længere gaae udfra, som paa sit vigtigste Maal, at bibringe Disciplen Færdighed i med Lethed og Behagelighed at bevæge sig skriftligt og mundtligt i det latinske Sprog. Kun forsaavidt skal den stræbe herhen, som en vis Grad af denne Færdighed er fornöden, for at opnaae det ovenfor betegnede Hovedformaal af det her omhandlede Studium.

Methoden skal stræbe hen til at indföre Disciplen i den romerske Verdens Aand; men vel at mærke ogsaa dette kun forsaavidt det er uundgaaeligt fornödent for den genetiske Opfattelse af Culturens Historie, ikke saaledes at han med sit hele Jeg, med Aand og Hjerte lever sig ind i en Verden, der vel forsaavidt den genetisk betinger Saameget af hvad der ved sin Storhed, sin Skjönhed, sin Adel i Kunst og Videnskab, er os dyrebart og beundringsværdigt, stedse vil beholde sit Værd for os, men hvis egentlige Væsen vi dog umueligt kunne önske os tilbage. Til en saadan hensigtsmæssig Indförelse

i den romerske Verden er megen Lecture, deels statarisk, deels cursorisk uundgaaelig fornöden, og Skolen tör med Hensyn til denne mere materielle Side af det classiske Studium, ikke betragte sin Opgave som löst, medmindre den ordentligviis bringer sine Disciple saa vidt, at de ved Enden af deres Skolecursus uden Vanskelighed kunne oversætte og forstaae en med Hensyn til Vanskelighed almindelig classisk Auctor, uden Forberedelse.
Men aldrig maa Methoden, for denne mere materielle eller instructive Sides Skyld, tabe den formative af Sigte, der giver det classiske Studium en saa höi Betydning, som almeent Dannelses-middel. Ligesom Sprogstudiet ialmindelighed maa være det hensigts-mæssigste Dannelsesmiddel af den simple Grund, at Sproget er vor aandelige Naturs meest umiddelbare og meest aandelige Afföding, og Reservoiret for al vor aandelig Rigdom, saaledes maa af de enkelte Sprog igjen de være de fortrinligste til denne Hensigt, som derved at de ere uddöde og altsaa afsluttede, frembyde en större Anledning til den aandsdannende Sammenligning med

Modersmaalet, som er aldeles uundværligt for dettes bevidste Opfattelse, end et levende sig immer udviklende og forandrende. 2) paa Grund af deres indre Fuldkommenhed og större Lovmæssighed og Fasthed indeholde de fleste dannede Momenter for Aanden, — 3) paa Grund af den Forskjel, hvori overhovedet det Antike i dem fremtræder i Forhold til det Moderne, maa, ikke alene, som ovenfor sagt, bidrage til en mere bevidst og altsaa aandsdannende Opfattelse af Modersmaalet, men af de nyeuro=pæiske Sprog i Almindelighed, endelig 4) fordi det ved dem ikke saa meget kommer an paa det praktiske Behov, paa Færdighed i Talen og Skriven, gjöre det muligt, at fremhæve Sprogets formeldannende Side med tilbörlig Kraft. Disse Criterier indeholdes tilsammen alene i de classiske Sprog, og nærmlig i det romerske. Med Hensyn nu til denne formative Side af det classiske Studium, da maa Methoden, idet den saa meget som muligt skyer den mechaniske, af ingen anden Aandsvirksomhed end Hukommelsen ledsagede Opfatten af Sprogformer, meget mere fremfor Alt

stræbe hen til, at en frugtbar Övelse af Skarpsindigheden, en judiciös Tænkning stedse fremkaldes. Den maa være rationel, og som saadan henföre Disciplen mere og mere til en rationel Begrundelse af Sprogets Phænomener, til en bestandig Subsumtion af disse, som isolerede Facta, til deres höiere Eenheder. Saavel for at undgaae alt Hunlt og Indholdsløst heri, som for at vække og vinde Disciplenes Interesse for Studiet, er det fornödent at Methoden, uagtet dens Maal er af en reen theoretisk Natur, dog i Udförelsen ogsaa praktisk, som muligt. Der maa stedse rækkes Disciplen det fornödne Sprogstof, hvoraf han med nogen Veiledning selv abstraherer sig Sprogets Regler. I de nedre Classer bör dette fornemmelig iagttages. Disciplen skal ikke plages med en mechanisk Opfattelse af Former og Ord, om hvis Betydning og Functions han intet Begreb har, men, ligesom i Modersmaalets, skal ogsaa her, Disciplen jevnsides med Formernes Udenadslæren gives Anledning til, af Læren om den enkelte logiske Sætning og ved hyppig

Dannelse af smaa, sig gradviis ud-
vidende Exempler, at erkjende de lærte
Formers Betydning og Functions, og
saaledes til at see et Slags Maal for
sin Möie.

Paa Grund heraf bör ogsaa Under-
-viisningen i de nedre Classer sættes
i den nöieste Forbindelse med Under-
-viisningen i Modersmaalet. Denne
bör stedse gradviis forberede for og
oplyse og belive hiin.

(Sammenlign hvad der om
Modersmaalet er sagt ovenfor Side
Skriftlige Övelser ere aldeles uundværlige
fordi först ved disse Discipelen
ligesom nödes til at opfatte Sprogenes
(Modersmaalets og det romerskes)
Eiendommelighed med ret Sikker-
-hed og Skarphed og overhovedet
henföres til en judiciös Tænkning
Færdigheden i at udtrykke sig
skriftligt paa Latin, kan, efter
hvad ovenfor er sagt, ikke længere
opstilles som Selvmaal for disse
skriftlige Övelser, ihvorvel en
vis Grad af denne Færdighed
ei alene er nödvendig eller dog höist
önskelig for Sprogets lettere Opfattelse
i materiel Henseende, men ogsaa

afgiver den paalideligste Controll med Samme.

B.) Speciellere Bestemmelser.

a) Nederste Dannelsestrin. (1ste Classe

Förste Classe bestaaer i den latinske Underviisning af 2 Afdelinger. I förste Halvaar af det toaarige Cursus paa dette Trin gjennemgaaes det latinske Sprogs Formlære efter det af Professor Bugge forfattede Udtog af den latinske Grammatik, dog med Undtagelse af de deri indklammerede Stykker. Methoden hervede er saa praktisk som muligt. Saavidt gjörligt gaaer Underviisning i Latin Haand i Haand med Underviisningen i Modersmaalet, saaledes at ethvert tilsvarende Stykke af dettes Grammatik er gjennemgaaet förend samme Stykke af den latinske foretages. Efterhvert som en ny Form læres, indöves den ved hyppige Smaaexempler, mundtlige og skriftlige, saaledes at Discipelen indseer dens Betydning, som Deel af en fuldstændig Satning. Pensum for det förste Halvaar udgjör det Væsentligste

af Formlæren tilligemed Kjønsreglerne. Saasnart
dette er lært, gaaer man i det andet Halvaar over
til Oversættelser og Analyse af Bröders latinske
Lectioner. Under Læsningen af denne Bog bibringes
Disciplen ved at foranledige ham til Abstraction,
leilighedsviis de væsentligste af Syntaxens
Regler i en systematisk Orden. Ingen Regel
læres af den grammatiske Lærebog, forinden
Disciplen af hyppigen forekommende
Tilfælde i Sproget selv indseer dens Væsen.

I 2^det^ Aar fortsættes Læsningen af
den ovennævnte Chrestomathie paa samme
og Analyse af sex à otte Feldtherrer af Nepos ved alle
Maade, hvorefter følger Oversættelse
Oversættelse paaseer
Læreren med største Omhyggelighed, at Ind-
holdet af ethvert Stykke ret begribes, for
itide at forebygge den ofte stedfindende
Uvane at læse Classikerne uden synderlig
at bekymre sig om deres Indhold.

De mundtlige og skriftlige Øvelser fortsættes
og udvides i dette Aar; de sidste foretages
efter Haupts Stilebog.

For itide at skaffe Disciplen det aldeles
uundværlige Ord-Forraad, maa til hver
Lection stedse 4 à 5 nye Vocabler memoreres.

b. Midlere Dannelsestrin (Kl. 2 og Kl. 3)

Hvad der af Grammatiken paa det nederste
Trin er lært leilighedsviis og ved Abstraction
skal paa dette Trin indpræges og udvides
ved en systematisk ordnet Læsning i den

grammatiske Lærebog selv (Hertil benyttes den af Professor Bugge forfattede) Den latinske Syntax maa paa det Trin være lært og begrebet i dens hele Udstrækning. Til den Ende forekomme i begge de herhen hørende Classer særegne Timer for den grammatiske Underviisning, i 2den Classe 2, i 3die Classe 1 Time ugentlig. Den ene af de 2 Timer for anden Classe benyttes til Indprægen af Formlæren i dens hele Udstrækning

De skriftlige og mundtlige Øvelser udvides paa dette Trin; men da Erfaring lærer at de fleste Disciple af Mangel paa den rette Anviisning og det rette Greb, uagtet megen Opofrelse af Tid og Møie, gjøre en forholdsmessig hertil saare ringe Fremgang i latinsk Stiil, saa anvendes en Time ugentlig i begge Classer til at meddele en saadan Anviisning. Forøvrigt iagttages med Hensyn til de latinske saakaldte Stiil Øvelser gjennem hele Skolen den Methode, at Stilene gjennemsees og Feilene understreges hjemme af vedkommende Lærer. Paa Skolen gjennemgaaes da, efter Omstændighederne, flere eller færre af disse Stile, hvorved de Disciple, hvis Stile ikke gjennemgaaes, selv maa rette de understregede Feil. Til næste Stiletime maa enhver Discipel i en dertil

indrettet Bog, i Korthedenen med Bestemthed have anført Grunden til den foretagne Rettelse. Disse Bøger gjennemsees med Nøiagtighed af Læreren.

Ved Lecturen paa dette Trin paasees mere og mere at Discipelen gjengiver Originalen paa rigtig og efter Omstændighederne flydende Norsk. For at give Smag paa dette Numerøse i det latinske Sprog, en Smag, som bekjendtl. i høi Grad befordrer Udtrykkets Behagelighed i Modersmaalet, læses af og til et udvalgt smukt Stykke af en Classiker udenad.

De Forfattere, som læses ere: a) I 2den Classe Nepos, som fortsættes fra første Classe samt 1ste Bog af Julius Cæsars bellum Gallicum; b) i 3die Classe: 4 à 5 Bøger af Cæsars bellum Gallicum, samt et Udvalg af Fædri Fabler.

c, Øverste Dannelsestrin, (4de og 5te Classe)

En mere positiv Retning mod det egentlige Videnskabelige fremtræder paa dette Trin. Hvad den mere materielle Side af Studiet angaaer, stræber Læreren saa ofte som mueligt, at sætte Læsningen af Classikerne i Forbindelse med den historiske Underviisning at vække Sandsen for en senere Indgaaen i Kilderne til det historiske Studium, samt at henlede

til en rigtig Opfatten af den classiske
Alderdom saaledes som den aabenbarer
sig for os gjennem de efterladte skriftlige
Mindesmærker. Hvad den mere formelle
Side angaaer, da streber han mere og
mere at veilede Disciplen i at opfatte
Sprogets specielle Regler under alt
færre og færre Hoved-Enheder og derved tillige
henlede ham til et Standpunkt, hvorfra han
vinder et friere Blik over den almindelige
Grammatik. Endelig streber han saavel
overhovedet ved Læsningen af Classikerne
at virke paa Smagen for det sande Skjønne
og Ædle, (uden nogensinde at forfalde
til trættende Skjønhedssnak og en
tvungen Søgen efter Skjønheder hvor
ingen findes) som navnligen at fremhæve
det latinske Sprogs Idiotismer i dets Forhold
til Modersmaalet og derved virke til en
mere videnskabelig bevidst Opfattelse af
det Sidste.

For at række Disciplen det til en
frugtbar Abstraction fornødne Sprogstof
saavelsom ogsaa med Hensyn til den mere
materielle Side (den historiske) af det
romerske Alderdomsstudium vil megen
Lectüre være fornøden, cursorisk
afvexlende med statarisk. For at række
Selvvirksomheden er det nødvendigt,

at Disciplen, idetmindste for største Delen, paa egen Haand præparerer sig paa det ham opgivne Pensum. I de vanskeligere Auktorer kan dog Læreren forklare ham idetmindste ved passende Vink, enkelte svære Steder. Med Udenadslæren af passende kraftige Stykker af de romerske Classiker fortsættes, ligesom ogsaa den mundtlige Øvelse i at anvende de opfattede Regler i selvgjorte latinske Sætninger stedse vedbliver, hvorimod egentlig Latintalen neppe kan ansees hensigtsmæssig for vor Tids Krav. Med de skriftlige Stiløvelser fortsættes efter den ovenfor antydede Methode, og de afvexle især i øverste Classe, hyppigen med Øvelsen i at oversætte skriftligt fra Latin paa Modersmaalet, der er et saa fortrinligt Middel til at vænne til Skarphed og Nøiagtighed i Opfattelsen og Brugen af det Sidste.

Særegne grammatiske Timer ere paa dette Dannelsestrin mindre nödvendige, medmindre vedkommende Lærer efter Omstændighederne skulde ansee det rigtigt af og til at bestemme nogle saadanne, navnlig maaske til Lære af og Øvelse i Metriken, hvis væsentligste Dele (Hexametret og Pentametret) maae være Discipelen bekjendt ved Opflyttelsen i 5te Classe, hvor hans

metriske Kundskab udvides ved Læsningen af Horats's Værker.

Til Lectüre i 4de Classe benyttes: a) til cursorisk — Julius Cæsars bell. Galli og hans bell. civile samt Justinus, b) til statarisk Sallustius, Ciceros Taler mod Catilina, pro lege Manilia, Cicero de amicitia og de senectute, samt af Digterne: Virgils Eclogæ, Horats Epistler (undtagen Brevet til Pisonerne) samt 3 à 4 Böger af Ovids metamorphoses.

I 5te Classe gjennemgaaes hvad der fastsat ved det Kongelige Underviisnings-Departements Circulaire af 26de Januar 1826. Ordentligviis maa det ved Enden af denne Classes Cursus være opnaaet, at Discipelen uden Vanskelighed kan orientere sig i en romersk Forfatter uden Forberedelse.

c, det græske Sprog.

A, almindelige Grundsætninger

Som det romerske Old repræsenterer den kolde praktiske Fornuft, saa repræsenterer det græske Ideernes Verden. Den classiske Alderdoms Totalitet kan ikke begribes uden en ved umiddelbart Kjendskab til begge Sprogs skriftlige Mindesmærker

vunden Indförelse i begge disse Folks Liv; og selv
det Ideale, som fremtræder i de græske
Skribenter, kan allerede i og for sig ~~[illegible]~~
ikke blive uden en gavnlig Indflydelse
paa den unge Aand saavel i Almindelighed
som i Besynderlighed paa en Tid, da de
höiere, mere ideale Interesser trues med
Död og Undergang af en rastlös, beregnet
Praktik. Derhos maa umiddelbart
Kjendskab til det græske Old betragtes
som et aldeles nödvendigt Supplement
til et grundigt og aandsdannende
Studium af det romerske Sprog, den
romerske Litteratur og Historie.
Forövrigt gjelder med Hensyn til det
her omhandlede Studiums Betydning
og Methode det, som ovenfor er
anført angaaende det classiske Studium
overhovedet. Kun bemærkes, at de
skriftlige Övelser i Græsk langtfra
at tilsigte nogen stilistisk Færdighed
i dette Sprog, meget mere kun bör have
til Hensigt at befæste Disciplen
tilstrækkeligen i Grammatikens
Formlære.

Saavel fordi Tidens Krav allerede
i og for sig gjör en betænkelig Mangfoldig-
hed af Underviisningsgjenstande fornöden,
som fordi det ikke kan ligge i den lærde

Skoles Plan at bibringe Disciplen et saa fuldstændigt Kjendskab til det græske Sprog og den græske Literatur, som til den romerske, indtræder Underviisningen i Græsk først paa det midlere Dannelsestrin.

B) Specielle Bestemmelser

a, Midlere Dannelsestrin

I 2den Classe gjennemgaaes nöiagtig den paradigmatiske Deel af Langes græske Grammatik til Verbum paa ωι, med Forbigaaelse af den episke Dialects Former, og til desto större Bestyrkelse öves Disciplene idelig saavel ved smaae mundtlige som skriftlige Exempler i Formlæren. Jevnsides med Grammatiken læses Blochs græske Læsebog 1ste Cursus, saaledes at nogle Exempler af de til hver § i Grammatiken henhörende Afdelinger gjennemgaaes med Disciplene til fuldkommnere Indövelse af de i Grammatiken nylig lærte Regler. Naar Disciplen tilbörlig kan oversætte og med udenad lærte Regler af Grammatiken nöiagtig gjöre Rede for, hvad der af Læsebogens paradigmatiske Deel i denne Classe til Examen skal opgives, rykkes han op i 3die Classe, hvor det Resterende af

Grammatikens paradigmatiske Deel læses tilligemed de dertil svarende Stykker af Læsebogens förste Cursus. Derpaa gjennemgaaes Störstedelen af det mythologiske Cursus af bemeldte Læsebog og 1 Bog af Odysseen eller Iliaden, ved hvis Læsning de episke Former indöves. Imidlertid paasees nöie, at de erholdte grammatiske Kundskaber, som her ogsaa foröges ved Leilighedsviis at bibringe Disciplene de allervigtigste Regler af Syntaxen, i deres fulde Udstrækning bestandig af Disciplene haves inde, i hvilken Hensigt de i 2den Classe paabegyndte mundtlige og skriftlige Övelser her fortsættes og udvides i Forhold til Elevernes erholdte större Kund-skaber.

I begge disse Classer benyttes hertil Materialier til den græske Formlæres Indövelse af Lange.

B) Överste Dannelsestrin

I 4de Classe læses et Par Böger af Xenophons lettere Skrifter, 3 Böger af Homers Iliade eller Odyssee, samt 1 Bog af Herodot. Grammatikens Syntaxis efter Lange læses her heel og holden, hvorhos under Auctorernes Læsning idelig Indövelse af

af Formlæren finder Sted. For end sikrere at fremme denne benyttes 1 Time ugentlig til deels mundtlig deels skriftlig Oversættelse af passende Smaastykker fra Modersmaalet paa Græsk. Under Auktorernes Læsning gjöres Disciplene jevnlig opmærksomme paa Sprogets Forskjellighed fra vort Modersmaal. I 5te Classe gjennemgaaes paa Skolen, med Hensyn til det ved Circulære af 26 Januar 1826 fastsatte Minimum Statarisk: Nogle af Platos Dialoger, een Tragoedie af Sophocles, Bions og Moschuses Idyller, samt en Levnetsbeskrivelse af Plutarch, Cursorisk. Udvalgte Böger af Homers Iliade eller Odyssee, af Xenophons Skrifter eller af Herodots.

d, e, det tydske og det franske Sprog

Da saavel Maalet for, som Methoden for Underviisningen i disse Sprog i det Væsentlige er eens, saa afhandles de her under Eet.

A. Almindelige Grundsætninger.

Maalet for Underviisningen i de levende Sprog kan og skal i den lærde Skole ingenlunde være af en saa umiddelbar

formell Natur som Tilfældet er med
de gamle Sprog. Meget mere skal der
her kun stræbes hen til at Disciplen
ved sin Demission fra Skolen har gjort
sig et saadant Bekjendtskab med
det franske og tydske Sprog, at han uden
Vanskelighed kan tilegne sig de Skatte,
der opbevares i de heri forfattede Værker,
samt at han, nemlig hvad det tydske
angaaer, deels allerede er istand til,
deels ved fortsat Øvelse, uden stor
Vanskelighed, kan blive istand til
med nogenlunde Færdighed at udtrykke
sig skriftligt og mundtligt.
Derhos vil den duelige Lærer vide paa
en passende Maade, nemlig ved
Sammenligner mellem disse Sprogs
og Modersmaalets Idiotis mer ogsaa
i formel Henseende at virke paa
Disciplens Dannelse. Af det overveiende
instructive eller materielle Maal, der
opstilles for den her omhandlede
Underviisning er ogsaa Methoden
ved samme betinget. Ligesom, i
det Hele taget, en streng rationel-
videnskabelig Behandling her sikkert
i samme Grad vilde være paa sit
rette Sted, som den ved de gamle
Sprog er paa sit rette, saaledes bör

især hvad Grammatiken angaaer, stedse haves for Øie, at i Almindelighed kun saameget af denne nødvendigviis bør læres, som udkræves for at naae det ovenfor opstillede Maal. Det Meste vil i denne Underviisning være at vente af en hyppig og velvalgt Lecture saavel paa Skolen som privat i Forening med lette praktiske Øvelser. Da ikke alene de her omhandlede Sprogs egen Natur, i Forhold til vort Modersmaal, men ogsaa Erfaring synes at tale for Nødvendigheden af at paabegynde det Franske i en tidligere Alder end det Tydske, saa troer man det hensigtmæssigt at hiint allerede indtræder med det begyndende middlere Dannelsestrin, dette derimod først i sammes anden Afdeling eller i 3die Classe.

B, Speciellere Bestemmelser.

a) Middlere Dannelsestrin

Underviisningen i Fransk indtræder, som anført i 2den Classe. Den dreier sig her hovedsagelig om den saa saare vigtige rette Udtale samt med Tilegnelse af det Vigtigste af Sprogets Formlære. Begge Dele søges opnaaede ved hyppig Læsning i en dertil hensigtmæssig Læsebog. Hermed forbindes saavel Memoreren af passende Smaastykker som og Øvelse i at oversætte smaae lette

Exempler paa Fransk, begge Dele fornemmelig i den Hensigt tidligen at öve Sprogorganerne.
<u>I 3die Classe</u> skrides fremad efter den samme Methode, men efter forøgede Fordringer. Ved Enden af denne Classes Cursus bör kunne læses nogenlunde færdigt indenad, samt Sprogets Formlære i dens hele Udstrækning i Forbindelse med det Allervigtigste af dets Syntaxis være tilegnet.
Den for det midlere Dannelsestrin for Tiden bestemte Læsebog af Gedike læses i Regelen her ud.
I samme Classe indtræder Underviisningen i det tydske Sprog, i hvilken man gaaer frem ganske paa samme Maade som i det Franske. Saaledes læses ogsaa her det Væsentligste af Sprogets Formlære, og læses udvalgte Stykker af en dertil indrettet Læsebog, for Tiden Riises mindre

b, <u>Överste Dannelsestrin.</u>

Paa dette ~~[illegible]~~Trin indtræder en mere positiv Retning paa Sprogets syntaktiske Element, ligesom en Fremhæven af Sprogets Idiotismer her mere og mere gjöre sig gjeldende. Ligeledes indtræde her gradviis stigende skriftlige Övelser.
<u>I 4de Classe</u> paabegyndes vanskeligere og med, et större Udvalg af Forfattere forsynet

Læsebøger i begge Sprog (for Tiden Gedikes franske Chrestomathie og Hjorts tydske Læsebog) Med de skriftlige Øvelser begyndes og med de mundtlige fortsættes.
I 5te Classe fortsættes Læsningen af de nævnte Chrestomathier saavel som de skriftlige Øvelser i begge Sprog. De mundtlige Øvelser, som i de foregaaende Classer kun dreie sig om Oversættelse fra Modersmaalet af enkelte Exempler bør her, navnligen hvad det tydske Sprog angaaer, udvide sig til Øvelser i sammenhængende mundtligt Udtryk.
Af Grammatiker benyttes i de samtlige Classer Deichmans franske og indtil videre Tilemans tydske

3 Videnskaber

a) Mathematik

A Almindelige Grundsætninger

Den mathematiske Underviisning har i den senere Tid med Hensyn til Methode undergaaet en væsentlig Forandring, uden at denne dog, saavidt vides, endnu i Almindelighed er adopteret hos os. Medens man nemlig fordum som oftest

betragtede Mathematiken, den Læresætning og Beviser som et givet historisk Stof, det Disciplene mestendeels blot behövede at opfatte i Hukommelsen og bevare, har man i den senere Tid slaaet ind paa en mere heuristisk Vei, ifölge hvilken Disciplens Selvvirksomhed, det överste Maal for den hele Skoledannelse, tages mere i Requisition derved, at man giver dem Anledning til af det allerede Opfattede og Lærte selv at construere sig videre frem.
Det er hertil en uundgaaelig Nödvendighed at Disciplenes Interesse for denne Videnskab vindes i en höiere Grad end det almindeligviis pleier at være Tilfældet.
Upaatvivlelig har det Törre og Afskrækkende ved Methoden foraarsaget hiin almindelige Mangel paa Interesse for Mathematiken, idet ikke alene Mangelen paa en hensigtsmæssigen forberedende Underviisning, men ogsaa den, naar den indtræder for tidligt, vistnok utidige Strenghed i Methoden har utilbörligen vanskeliggjort og givet Afsmag for Videnskaben.
Den hensigtsmæssige Forberedelse for den egentlig mathematiske Underviisning bestaaer uomtvisteligt deels, hvad Arithmetiken angaaer i en hensigtsmæssigen

reguleret Underviisning i den egentlige Regnen, saaledes at Hovedregning Skridt for Skridt stedse gaaer foran Tavleregning og Disciplene ved tilstrækkelig Øvelse i hiin anledes til ved Induction, saavidt mueligt selv at udfinde Reglerne og derefter anvende disse ved Exempler i denne, deels, hvad Geometrien angaaer, i Øvelse i klar og sandselig Opfattelse af geometriske Figurer, i alle disses Former og Forholde, saavelsom Tilvænnelse til den geometriske Frem-stilling i Figurer og det geometriske Sprog, samt med Hensyn til begge Mathe-matikens Dele – Færdighed i Opfattelsen og Brugen af de mathematiske Tegn. Hvad Strengheden i Methoden ved den egentlig mathematiske Underviisning angaaer, da maa vistnok i den lærde Skole aldrig tabes af Sigte, at ligesom enhver Underviisnings Maal saaledes i Særdeleshed den mathematiskes skal og maa være af en formativ Natur, idet den fremfor nogen anden Gjenstand skal tilvænne Disciplene til skarp og grundig Definition, sikker og præcis Dömmen og Slutten. Men fra den anden Side bör man ogsaa stræbe at betage denne Strenghed i Methoden, det

Afskrækkende deels ved, som anført, at give den et fast praktisk Grundlag deels ved saavidt det kan bestaae med Hensigten, og saa i dens videre Anvendelse stedse at forene Praxis med Theorie.

B. Speciellere Bestemmelser

a, Nederste Dannelsestrin

Da nogenledes Færdighed i de fire Species i ubenævnte Tal forudsættes som en Betingelse for Optagelsen i nederste Classe, saa paabegyndes Regneunderviisningen her med paa en anskuelig Maade at gjennemgaae Lovene for det decadiske Talsystem, i hvis Anvendelse Disciplene fremfor Alt maae være grundigen övede, eförend der skrides videre frem; der paa fölge de fire Species i benævnte saavel hele som brudne Tal, idet, som ovenanført, Hovedregning stedse gaaer foran enhver ny Regningsarts Udförelse paa Tavlen.

Da det er af höiste Vigtighed at Underviisningen i denne Classe gaaer langsomt og grundigt frem og enhver ny vunden Regel støtter sig paa Indövelsen af en tilstrækkelig Masse af Exempler, saa udfordres den nöiagtigste Gradation i Övelserne af enhver enkelt Regningsart.

Med denne Regneundervisning forbindes en praktisk forberedende Underviisning i Geometrien paa den ovenbeskrevne Maade. Disciplene skulle i denne Classes toaarige Cursus lære at opfatte og saavidt muligt zirligen fremstille saavel paa fri Haand som ved mechaniske Midler de retlinede plane Former, videre Cirkelen og dens forskjellige Dele samt andre krumme Linier, endelig paavise de simpleste Egenskaber ved de plane Former. Saavidt muligt ~~Saavidt muligt~~ forbindes hermed Øvelse i at opsøge disse Former paa Gjenstande af Naturen eller Kunsten.

b, Midlere Dannelsestrin

Underviisningen i Regning fortsættes i 2den Classe paa samme Maade som i 1ste og omfatter den directe og indirecte enkelte og sammensatte Regulardetri, den welske Regel samt Kjæderegelen. For at give Disciplen des bedre Grund i Regningens Operationer vil det være nødvendigt at Læreren bibringer ham en for hans Alder passende Kundskab om det Allervigtigste af Proportions Læren.

Den forberedende geometriske Underviisning fortsættes her paa samme Maade som paa nederste ~~Dannelses~~trin, men

med stadigt Hensyn til Legemernes Formlære. Disciplen maa i denne Classe opnaae Færdighed i Anskuelsen, Begrebet og Dannelsen af Legemer med plane Overflader (: Prismer, Pyramider, Polyedrer :) saavelsom af de cirkelformige Legemer (: Cylinderen, Keglen og Kuglen :). Hermed forbindes Kundskab i at paavise de vigtigste Egenskaber ved geometriske Legemer.
I 3die Classe begynder den videnskabelige mathematiske Underviisning.
I praktisk Regning, repeteres i 1ste Halvaar det i de foregaaende Classer Gjennemgaaede og bringes saavidt gjørligt i Forbindelse med de egentlige arithmetiske Lectioner. I 2det Halvaar gjennemgaaes Proportionslæren fuldstændigt og anvendes derefter paa Øvelser henhørende til Regula de tri, Kjæderegelen, Selskabs-regning og Blandings-Regning.
Den egentlige arithmetiske Underviisning indtræder med en mere videnskabelig Begrundelse af Lovene for det decadiske Talsystem og de fire Species i hele og brudne Tal og gaaer dernæst over til Læren om Primtal og sammensatte Tal, Decimalbrøk og Regning med de modsatte Størrelser. Alt efter Holmboes Lærebog

i Arithmetiken. Dog forbigaaes i denne Classe alle de sværere Bogstavbeviser, hvilke neppe forstaaes tilbörligen förend nogen Kundskab om Ligningers Oplösning er erhvervet. Paa Grund heraf öves Disciplene allerede i denne Classe först ved Hovedregning, dernæst paa Tavlen ved Hjelp af Tegn, i at löse lette Opgaver af Ligninger af förste Grad.

Som Læerebog i praktisk Regning benyttes, saasnart den kan erhvoldes, Scholtz Anweisung zum Kopf- und Ziffer-rechnung, Halle, bey Anton, dritte Auflage (: mit Aufgabebücher. Indtil denne kan erholdes benyttes Thristes Læerebog

I Geometrien gjennemgaaes i denne Classe af Holmboes Læerebog Planimetrien paa den ovenantydede heuristiske Maade indtil § 52.

c Överste Dannelsestrin

Paa dette Trin fremtreeder den videnskabelige Methode i dens hele Strenghed.

I 4de Classe gjennemgaaes i Arithmetiken efter den nævnte Læerebog Læren om Potentser og Rödder, Logarithmer, samt Ligninger af förste Grad med flere

ubekjendte Störrelser
I Geometrien læses det Resterende af Planimetrien efter samme Lærebog.
I 5te Classe gjennemgaaes af Arithmetiken Ligninger af 2den Grad, samt arithmetiske og geometriske Progressioner, hvorpaa följer en Repetition af det hele forhen gjennemgaaede Census i Arithmetiken med Tilföielse af de i 3die Classe forbigaaede almindelige Beviser.
I Geometrien gjennemgaaes her 1) plan Trigonometrie 2) hele Planimetrien 3) om mueligt Stereometrien i halvaarig Vexel

C. Transitoriske Bestemmelser

Ovennævnte Methode indtræder i sin fulde Udstrækning strax i 1ste 3die 4de og 5te Classe, i 2den Classe derimod saaledes at istedetfor Legemernes Formlære tages for det förste Skoleaar Planernes.

b, c) Historie og Geographie

A. almindelige Grundsætninger

Den historiske Underviisning gaaer igjennem hele Skolen Haand i Haand med den geographiske saaledes at disse Grene gjensidigen oplyse og supplere hinandens. Derfor skulle disse

Underviisningsfag, saavidt muligt
i samme Classe og paa samme Trin
være i een og samme Lærers Haand.
Med Hensyn til Omfanget strække
sig som selvstændig Underviisning
den historiske gjennem samtlige Skolens
Classer, hvorimod som saadant den
geographiske ophører omtrent et Halvaar
efterat det øverste Dannelsestrin er paa-
begyndt. I Almindelighed gjelder
det med Hensyn til den historiske
Underviisnings Methode gjennem
hele Skolen at det hele historiske
Felt paa ethvert Dannelsestrin
gjennemløbes, men paa forskjellig
Maade, paa det nederste nemlig
biographisk, paa det andet ethnographisk
paa det øverste synchronistisk. Ligeledes bør,
for saavidt den historiske Underviisning
angaaer, paa ethvert nyt Dannelsestrin
en synoptisk Repetition af det
paa ~~[illegible]~~ forrige Trin Gjennemgaaede
gaae foran den videre Fremskriden.
Som Hovedmaalet for den historisk-
geographiske Underviisning bør dette
Dobbelte haves for Øie: A, at
Disciplene sættes istand til ved
eget fortsat Studium paa den
rette Maade at trænge dybere ind

og erhverve sig mere detaillerede Kundskaber i de ovenomhandlede Videnskaber; b, at der bibringes dem en saadan Masse af positive Kundskaber heri, som er nödvendig for uden Vanskelighed at orientere sig i den övrige videnskabelige Cyklus, der efter endt Skolecursus aabner sig for dem og som overhovedet Convenientsen fordrer som Betingelse for at fortjene Navnet af et dannet Menneske. Til dette dobbelte Formaal bör gjennem hele Skolen ufravigeligen og paa dette mere moralsk Religiöse knyttes af Læreren, saavidt Omstændighederne tillade det, stræber at paapege den höiere Styrelse, som aabenbarer sig i Verdensbegivenhedernes Gang, saavelsom overhovedet at tilvænne den Unge til i den factiske Verden at see Sporene af et höiere Ideal.

B. Speciellere Bestemmelser

1 Historie

a, Nederste Dannelsestrin (1ste Classe)

Historien gjennemgaaes fra dette Trin fra det biographiske Standpunkt af. Som den meest passende Indledning benytter Læreren det Element af

den bibelske Historie, som griber ind
i Universalhistorien. Paa Grund heraf
er det nødvendigt forinden denne
Indledning er tilendebragt at have
særskilte historiske Timer. Indtil
denne Tid overlades det vedkommende
Lærer at bestemme Forholdet mellem
de bibelhistoriske og de geographiske
Timer. Efter hin Indledning følger
en kort Oversigt over de ældste asiatiske
Staters Historie, hvori Læreren, saavidt
mueligt bör söge at fremhæve Tilknytnings-
punkterne med den bibelske Historie.
Efter at saaledes en summarisk Oversigt
er vundet over i Verdens ældste Skikkelse
i historisk Henseende, (gjennem) gaaes den hele
övrige Historie saaledes, at de vigtigste
Tildragelser knyttes til udmærkede
Personligheder.
Som Lærebog benyttes med nogle faa
Udeladelser: „de mærkeligste Personers
Levnetsbeskrivelse og de vigtigste Tildragelser
af Lassen, Christiania 1834, dog kun
indtil den franske Revolution.

b, Midlere Dannelsestrin (: 2den og 3die Klasse)

Efterat de allervigtigste Punkter af det i
nederste Classe Gjennemgaaede er
repeteret, gjennemgaaes her fra det
ethnographiske Standpunkt af

Grækenlands og Roms Historie, den
förste indtil det achaiske og ætoliske
Forbunds Ophævelse, dog saaledes at
Tiden efter Alexander behandles meget
kort. Med den sidste forbindes en
kortfattet Oversigt over Keiserperioden.
Det her Nævnte er 2den Classes Pensum.
Derefter fölger som Pensum for 3die
Classe en Oversigt over Folkevandringens
Historie, hvorefter fölger de scandinaviske
Rigers Historie med fremherskende
Hensyn til Norge.
Som Lærebog benyttes Udtog af
den almindelige Historie af Lassen.
Christiania 1829.

c) Överste Dannelsestrin (4de og 5te Classe)

Efter en synoptisk Repetition af de aller
vigtigste Begivenheder saavel i den
gamle som i den nye Historie gjennemgaaes
det hele historiske Feldt her tredie
Gang efter den universalhistoriske
synchronistiske Methode. Den ældre
og nyere Historie læses jevnsides.
Forsaavidt den sidste angaaer, gjöres
Begyndelsen med Muhameds Historie
og de samme ledsagende indgribende
Begivenheder. — Derefter gaaer
Underviisningen saaledes frem,

at man indtil Reformationens Tider
inclusive lægger Tydsklands Historie til Grunden,
derfra gaaer tilbage i Tiden indtil Ludvig den
11tes Død 1483 og fra dette Tidspunkt af
lægges Frankrigs Historie til Grund for
samme. Til disse tvende i Universalhistorien
indgribende Lande knyttes synchronistisk
hvad deraf de övrige Riger staae i Forbindelse
med dem.
Men da Adskilligt af de nyere
Historie, navnlig de östlige europæiske
Rigers staaer udenfor denne Forbindelse,
er det en Selvfölge, at ogsaa dette paa
det överste Trin gjennemgaaes. Ligesom
det politiske Element af Historien paa
dette Trin mere fremhæves i dets
pragmatiske Sammenhang, saaledes
er Culturhistorien i dette Ords videste
Betydning eller det Vigtigste af Stats-
forfatningernes, Kunsternes og Videnskabernes,
Religionens, Handelens og Sædernes Historie
det eiendommelige Stof for dette Trin.
For at undgaae flere Afhandlinger i de
her omhandlede Classer er det nödvendigt,
som det ogsaa vil være gjörligt, at
Læreren affordeler det historiske
Pensum for hvert enkelt Aar
saaledes, at et nyt Hovedafsnit
med ethvert Aar paabegyndes, og

at han, for at sætte de i Classen Nyeoptagne ind paa det rette Standpunkt i de første Timer af Aaret, i Form af en summarisk Repetition med de Ældre, giver en derefter affattet sammentrængt Indledning. Paa dette Trin benyttes som Lærebog a) i den ældre Historie: Lassens Lærebog i de gamle Staters Historie, b) i den nyere den under Lit b) nævnte.

II Geographie

a) Nederste Dannelsestrin

For at orientere Disciplene paa det nye Standpunkt gives først i en Indledning det Vigtigste af den saakaldte mathematiske og physiske Geographie. Disciplen maa vide hvilken Plads Jorden indtager i vort Solsystem og hvilke Phænomener paa den betinges af denne dens Stilling. Han maa fremdeles vide, hvad et Landkort betyder. Rigtigst vil det med Hensyn til dets physiske Element være at gaae ud fra de nærmeste Omgivelser og udvide sig i større og større Kredse over den hele Jord. Efter denne mathematisk-physiske Indledning følger den politiske Geographie i kort Udtog.

Cursuset slutter med en fuldstændigere Indförelse i Fædrenelandets Geographie. Disciplen maa i dette toaarige Cursus vinde 1) en Oversigt over den hele Jordflade, over dens naturlige Inddelinger, over Landene, Havene, Bjergkjæderne, Hovedbjergene, Heldningerne, Flodnettene, Söerne, de vigtigste Landströgs naturlige Beskaffenhed og 2) (ved den politiske Geographie:) en til Billedet af denne naturlige Beskaffenhed knyttet Kundskab om den Skikkelse, menneskelig Indflydelse har givet Jordoverfladen. Som Læsebog benyttes deels Platous Udtog, deels for Norges Vedkommende, Sannes sidste udkomne Læsebog i Geographien.

b, Midlere Dannelsestrin

Her gjennemgaaes vidtlöftigere samtlige europæiske Lande med Undtagelse af Fædrelandet, som allerede i förste Classe er læst. Som Læsebog benyttes den ovennævnte af Platou.

c, Överste Dannelsestrin.

Efterat ikke europæiske Landes Geographie er gjennemgaaet, hvilket antages at ville kunne skee efter et halvt Aars Forlöb ophörer, som ovenanfört, den geographiske Underviisning i

ordentlige særegne Timer og indtræde nu deels og fornemmelig som umiddelbar forberedende for den historiske Underviisning saaledes nemlig, at der stedse forend de historiske Begivenheder fremtræde, kortelig gaaer en geographisk Repetition forud for at orientere Disciplen paa den Grund, hvorpaa disse Begivenheder have tildraget sig, deels ogsaa, forsaavidt det maatte synes Læreren nödvendigt, som en selvstændig Repetition af det forhen Lærte. Dog bör i sidstnævnte Henseende i intet Tilfælde over 8 à 10 Timer aarlig anvendes til en saadan selvstændig Repetition

c. Transitoriske Bestemmelser

Planen træder i Kraft for de tre nederste Classers Vedkommende med Begyndelsen af Skoleaarets $18\frac{38}{39}$ og for de övrige Classers efterhvert som de ved den angivne Tidspunkt i 3die Classe opflyttede rykke op i en övre Classe, det er med Begyndelsen af Skoleaarets $18\frac{39}{40}$ i 4de og $18\frac{41}{42}$ i 5te Classe.

d, Classisk Alderdomsvidenskab

A, Almindelige Grundsætninger

Skal ikke blot en lös og fragmentarisk, men en grundig og sammenhængende

Kundskab spoaaes i den classiske Alderdoms-videnskab, da vil det ikke være tilstrækkeligt, leilighedsviis ved Auktorernes Læsning, at indføre Disciplene i denne. En sammenhængende om^{en} ikke fuldstændig Kundskab i Antiqviteter, Mythologie og Archæologie maa sikkert ansees nødvendig, som Element i den høiere Dannelse, som den lærde Skole tilsigter at give, og det ei alene betragtet som Hjelpevidenskab for et selvstændigt og frugtbart historisk Studium, men ogsaa med umiddelbart Hensyn til Kunstculturens Gebet, i hvis Phænomener dog Enhver, der gjør Fordring paa en saadan høiere Dannelse, nogenledes bør kunne orientere sig.

B) Speciellere Bestemmelser.

Denne Underviisningsgjenstand indtræder først paa det øverste Dannelsestrin. Dens Materiale fordeles paa dette trende Classer saaledes, at den græske og romerske Mythologie fuldendes i 4de og Antiqviteter samt Archæologie i 5te Classe.

I denne Classe bør det være Læreren magtpaaliggende, saavidt gjørligt, at henlede Disciplene til at eftersee Kilderne, navnligen forsaavidt disse indeholdes i den gjennemgaaede Cyklus af

latinske eller græske Forfattere.

4) Techniske Færdigheder

a) Skjönskrivning

Underviisningen i dette Fag bör i den lærde Skole aldrig tilsigte en tegnemæssig Færdighed i med Pennen at male allehaande Zirkler af Bogstaver, der sjelden eller aldrig forekomme i Skrift. Meget mere er Maalet her samme en tydelig, behagelig færdig og derhos fast Haandskrift. Dette Maal vil aldrig tilbörlig kunne naaes, med mindre deels Skrivelæreren ikke alene indskrænker sig til Övelser efter Forskrifter, men og paa dertil - bestemte Timer lader Disciplene öve sig i en god Haandskrift efter Dictat, hvilken bör stige gradeviis i hurtighed, deels samtlige Skolens Lærere gjöre sig det til en ufravigelig Pligt, ikke at oversee nogen Utilbörlighed og Skjödeslös-hed med Hensyn til Haandskriften i de Specimina, som indleveres.

Ordentligviis strækker Skrive-Underviisningen sig kun til det midlere Dannelsestrin inclusive; men nödvendigt vil det

nætten til enhver Tid være udenfor den almindelige Læreplan at ansætte en Time ugentlig for denne Øvelse, hvori de Disciple af de övre Classer, der staae mærkelig tilbage i Skrivning kunne deeltage.

b, Gymnastik.

Underviisningen i Gymnastik eller en regelmæssig Anledning til systematisk ordnede Legemsövelser udgjör et aldeles uundværligt Leed i den lærde Skoles Underviisnings Cyklus. Naar den scientiske Underviisning skal tilsigte Aandens gymnastiske Bearbeidelse, saa finder denne sit aldeles nödvendige Supplement i den physiske Gymnastik. Kun ved Foreningen af disse dobbelte Övelser opnaaes Skolens forhen angivne, det hele Menneske omfattende Total-Maal. Hvad Fremgangsmaaden ved den gymnastiske Underviisning angaaer, da kan her kun blive at bemærke, at der stedse bör sörges for, at ingen Anledning gives til en Uorden, Töileslöshed og Raahed, der lidet vilde stemme med den Legemets sömmelige Holdning, der for en Deel maa være Underviisningens Maal.

Det hebraiske Sprog

A. Almindelige Grundsætninger

Da Underviisningen i Hebraisk kun maa betragtes som reent forberedende og det kun for et vist Specialstudium, saa er det hverken nødvendigt eller tilbørligt, at der opoffres megen Tid paa samme. Paa Grund heraf er Cursuset i Hebraisk bestemt til 3 Aar, hvori først læses Grammatik og derpaa den Deel af Genesii hebraiske Læsebog, der i Circulære af 26de Januar 1826 er anført som Minimum for dem, der ved Examen Artium ville prøves i Hebraisk, og desuden, naar Tiden og Disciplenes Fremskridt tillader det, et eller flere af de øvrige Stykker, som indeholdes i Gesenii Læsebog.

Speciellere Bestemmelser

a) Da Overgangen fra mellem til øverste Dannelsestrin, som Overgang til en mere videnskabelig Underviisning, naturligviis indfører større Vanskelighed for Disciplene, har man anseet det passende at lade Underviisningen i Hebraisk først indtræde i den sidste Halvedeel af 4de Classes Cursus, saa at

Kun de Disciple, som allerede et Aar have været i 4de Classe, undervises i Hebraisk. I 4de Classe læses da med Forbigaaelse af det for Begyndere mindre Fornødne, Lindbergs Hovedregler af den hebraiske Grammatik tilligemed Conjugationer og Declinationer og Tabeller (Kiöbenhavn) til Partiklerne. Imidlertid öves Disciplene jevnlig i at læse og skrive Hebraisk medens man tillige under Læsningen og ved mundtlig fremsatte Exempler gjör Anvendelse af de grammatiske Regler, som ere lærte. Derpaa skrider man til Oversættelse, hvorved læses de 5 eller 6 förste Blade af Gesenii Læsebog, som forklares strengt grammatikalsk, medens Disciplene hver Time tillige læse et Stykke af det Resterende af Grammatiken eller repetere noget af det allerede Lærte. I denne Classe er Sprogets Grammatik det Forherskende, det Lexicalske omfatter derimod det höist Fornödne.

Nogenlunde reen og rigtig mekanisk Læsning af Hebraisk bör i denne Classe opnaaes.

b) I 5te Classe gaaes videre i Læsebogen ligesom Underviisningen i 4de Classe fornemmelig befatter sig med den paradigmatiske

Deel af Grammatiken, saaledes forener man hermed i 5te Classe noget mere af Sprogets Syntax. I denne Classe søger man at trænge noget dybere ind i Sprogets Aand, navnlig at forklare de hebraiske Radices, og at forbinde Ordenes ofte tilsyneladende modstridende Betydninger, ligesom Læreren stræber at gjøre opmærksom paa de Ligheder, der med Hensyn til Stamme eller Udtryksmaade finder Sted mellem det hebraiske og de øvrige, Disciplene bekjendte, Sprog. Alle mere udviklede Spørgsmaale om enkelte Steders eller Ords Forklaring forbigaaes aldeles.

Ved Begyndelsen af hvert Skoleaar ere Disciplene deelte i 2 Afdelinger, hvoraf den øverste læser et Udvalg af Davids Psalmer, medens den nederste fortsætter Læsningen af Genesis. Naar nu den øverste Afdeling har fuldendt Læsningen af Psalmerne, forenes begge Afdelinger, og Classens samtlige Disciple læse videre i den prosaiske Deel af Læsebogen.

Repetition af Grammatik fortsættes altid.

C

Underviisnings-Gjenstandenes egentlige Timefordeling paa de enkelte Classer

1, 1ste Classe.

Religion	2 Timer
Norsk	3.
Latin	11
Mathematik	4.
Historie og Geographie	5
Skrivning	3
	28 Timer
Gymnastik	2.

2, 2den Classe.

Religion	3. Timer
Norsk	4.
Latin	10
Græsk	4.
Fransk	3.
Mathematik	3
Historie og Geographie	6.
Skrivning	3
	36 Timer
Gymnastik	2

3, 3die Classe

Religion	2 Timer
Norsk	3.
Latin	9
Græsk	6
Fransk	2
Tydsk	2
Mathematik	5
Historie og Geographie	5
Skrivning	3
	37 Timer
Gymnastik	2.

4, 4de Classe.

Religion	2 Timer
Norsk	3.
Latin	10.
Græsk	5
Fransk	2
Tydsk	2
Mathematik	4
Historie og Geographie	5
Classisk Alderdomsvidenskab	1
	34. Timer
Hebraisk	2
Gymnastik	2

5, 5te Classe

Religion	3. Timer
Norsk	3
Latin	9.
Græsk	5
Fransk	2
Tydsk	2.
Mathematik	5
Historie og Geographie	5
Classisk Alderdomsvidenskab	1
	35 Timer
Hebraisk	2
Gymnastik	2.

